

Handläggare: Ewa-Britt Ek
08-508 01 401

Till
Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Planering för boende för äldre i Stockholms stad

Remiss från kommunstyrelsen (KS dnr 327-2510/2008)

Förslag till beslut

1. Tjänsteutlåtandet utgör svar på remissen.
2. Omedelbar justering.

Olle Johnselius
stadsdelsdirektör

Ulla Johansson
verksamhetsområdeschef

Sammanfattning

I stadens budget för 2008 har äldrenämnden i uppdrag att genomföra en kartläggning av särskilda boenden för äldre samt bedöma efterfrågan och utreda det framtida behovet av olika boendeformer i samarbete med kommunstyrelsen. Arbetet påbörjades genom en inledande utredning som kommunstyrelsen beställt av Solving, Bohlin & Strömberg. Konsultföretaget redovisade uppdraget i en rapport i februari 2008. Äldreförvaltningen har i sitt tjänsteutlåtande, som utgör remissen, framlagt ett antal förslag vad avser planering för boende för äldre i Stockholms stad. Äldreförvaltningen framhåller att de förslag som presenteras i ärendet i flera fall får ses som en form av inriktning som i vissa delar behöver utredas vidare. Den samlade planen för boenden för äldre bör underställas kommunstyrelsen. Sedan planen fastställts blir den riktningsgivande för stadsdelsnämnderna. Förvaltningen har diskuterat ärendet med representanter från stadsdelsförvaltningarna Spånga-Tensta, Hässelby-Vällingby och Bromma som tillsammans med Rinkeby-Kista utgör region Västerort. Förvaltningens kommentarer och synpunkter avseende de av äldreförvaltningen framlagda förslagen lämnas i detta tjänsteutlåtande.

Bilagor

1. Remissen
2. Pensionärsrådets yttrande i ärendet

Remissbehandling

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande ”Planering för boende för äldre i Stockholms stad” utgör remissen. Ärendet behandlades av äldrenämnden vid sammanträdet den 14 oktober 2008. Remisstiden sträcker sig till den 30 januari 2009. Remissinstanser inom staden: Samtliga stadsdelsnämnder och stadsledningskontoret.

Ärendets beredning

Ärendet har diskuterats med representanter för stadsdelsförvaltningarna Spånga-Tensta, Hässelby-Vällingby och Bromma som tillsammans med Rinkeby-Kista utgör region Västerort. Remissen har tagits upp och delats ut vid pensionärsrådets sammanträde den 8 december 2008. Pensionärsrådet beslöt att inkomma till förvaltningen med ett särskilt yttrande i ärendet.

Remissen

I stadens budget för 2008 har äldrenämnden i uppdrag att genomföra en kartläggning av särskilda boenden för äldre samt bedöma efterfrågan och utreda det framtida behovet av olika boendeformer i samarbete med kommunstyrelsen. Arbetet påbörjades genom en inledande utredning som kommunstyrelsen beställt av Solving, Bohlin & Strömberg. Konsultföretaget redovisade uppdraget i en rapport i februari 2008.

Enligt konsultföretagets rapport prognostiseras att efterfrågan på heldygnsomsorg kommer att minska med cirka 350 platser (cirka 5 procent) i Stockholms stad under perioden 2007-2016. Behovet och tillgången varierar i olika regioner. En utgångspunkt för äldreförvaltningens överväganden har varit att planera med sikte på år 2020.

Äldreförvaltningen framhåller i sitt tjänsteutlåtande att införandet av valfrihetssystem och en ny lag om upphandling av privata utförare medför osäkerhet om hur stor del av behovet som ska tillgodoses i kommunal regi. På kort sikt motsvarar dock utbudet i privat regi det antal platser som staden tecknat ramavtal om. Entreprenadupphandling medför att de boenden som har lagts ut på entreprenad kan staden under avtalstiden inte avveckla eller omstrukturera till annan verksamhet än heldygnsomsorg. Skulle behovet förändras måste anpassning istället ske i de boenden som ännu inte har konkurrensutsatts. Äldreförvaltningen anser därför att det noga bör övervägas vilka boenden som är lämpliga att upphandla för entreprenad och vilka som är mindre lämpliga.

Erfarenheten säger att många äldre väljer en bostad i sitt närområde, varför staden, enligt äldreförvaltningens mening, bör verka för att det finns ett tillräckligt utbud av vård- och omsorgsboenden i varje region av den kvalitet som staden anser att boendena bör uppnå.

Enligt äldreförvaltningens bedömning kommer behovet av korttidsvård att öka. Äldreförvaltningen anser därför att staden bör satsa på insatsen korttidsvård för

personer i eget boende, för att fördröja eller eventuellt undvika behov av permanent plats i vård- och omsorgsboende. Vidare anser äldreförvaltningen att det generellt sett inte finns anledning att ha fullvärdiga lägenheter i enheter där korttidsvård bedrivs, varför korttidsvård kan vara en alternativ verksamhet i de boenden eller enheter som inte utgörs av fullvärdiga lägenheter istället för att en ombyggnation genomförs. Enligt äldreförvaltningens mening bör staden i denna fråga ha en gemensam hållning gentemot Länsstyrelsen.

Enligt äldreförvaltningens uppfattning bör ett ställningstagande till servicehusens framtid i huvudsak avvakta äldreboendedelegationens slutbetänkande.

Insatser för att öka den fysiska tillgängligheten i det ordinarie äldrebostadsbeståndet har stor betydelse för äldres möjligheter att bo kvar, anser äldreförvaltningen, och framhåller att sådana insatser bör tas med i dem fortsatta planeringen av boenden för äldre.

Vidare föreslås att kommunfullmäktige uppdrar åt Stockholm stadshus AB att vid behov samordna nyproduktion av boenden för äldre i nya stadsbyggnadsområden och att ge exploateringsnämnden i uppdrag att bevaka och säkerställa att markanvisning vid behov sker för nyproduktion av boende för äldre i nya stadsbyggnadsområden.

Antalet planeringsregioner i staden är nu fem till antalet. För att få till stånd en regionindelning som överensstämmer med den som gäller inom omsorg om personer med funktionsnedsättning föreslås att Södermalm ska planera gemensamt med Centrala staden.

Äldreförvaltningen framhåller att de förslag som presenteras i tjänsteutlåtandet i flera fall får ses som en form av inriktning som i vissa delar behöver utredas vidare. Den samlade planen för boenden för äldre bör underställas kommunstyrelsen. Sedan planen fastställts blir den riktningsgivande för stadsdelsnämnderna.

I ärendet redovisar äldreförvaltningen också ett uppdrag om att utreda en boendegaranti för alla över en viss ålder. Juridiska avdelningen inom stadsledningskontoret har utrett frågan och konstaterar att legala förutsättningar för en boendegaranti till alla över en viss ålder saknas.

Slutligen presenteras i ärendet en sammanfattning av äldreförvaltningens förslag per region. Förslag avseende region Västerort redovisas i det följande.

- Enligt äldreförvaltningens mening bör Rinkeby vård- och omsorgsboende finnas kvar på längre sikt, då det inte finns andra boenden i Rinkeby. Verksamheten föreslås flytta till de lokaler som Rinkeby stadsdelsförvaltning lämnat. Flyttningen medför att servicehuslägenheter avvecklas. Äldreförvaltningen anser att nuvarande Rinkeby servicehus/vård- och omsorgsboen-

de efter nödvändiga renoveringar kan omvandlas till seniorboende/trygghetsboende.

- Äldreförvaltningen föreslår att Fristads sjukhem successivt omvandlas till korttidsboende. Avsikten är att Fristads sjukhem successivt omstruktureras för annan verksamhet så snart behov av heldygnsomsorgsplatser tillgodoses på annat sätt.
- Äldreförvaltningen föreslår även att en utredning avseende ombyggnad av delar av Kista servicehus till heldygnsomsorg genomförs för att möta den ökande efterfrågan i regionen.

Förvaltningens kommentarer och förslag

Planeringen för vård- och omsorgsboenden och servicehus sker genom samarbete regionsvis mellan stadsdelsnämnderna. Förvaltningen har därför diskuterat ärendet med representanter för stadsdelsförvaltningarna Spånga-Tensta, Hässelby-Vällingby och Bromma som tillsammans med Rinkeby-Kista utgör region Västerort.

Heldygnsomsorg

Den 1 juli 2008 införde staden valfrihetssystem för vård- och omsorgsboende. Den enskilde har därmed möjlighet att själv kunna välja mellan de platser som dels finns i stadens regi, dels på entreprenadavtal med staden, dels de platser som ingår i det ramavtal med köp av enstaka platser som staden har tecknat. Målsättningen är att samtliga vård- och omsorgsboenden, exklusive servicehus, som idag drivs i egen regi ska vara föremål för upphandling inom en femårsperiod. Staden genomför med anledning härav årliga entreprenadupphandlingar. Under år 2008 ingick Akalla vård- och omsorgsboende som en enhet i den av staden genomförda entreprenadupphandlingen och drivs nu av entreprenör. Återstående två enheter med vård- och omsorgsboenden i egen regi inom stadsdelsområdet, den ena i Rinkeby och den andra i Kista, kommer att ingå i den entreprenadupphandling som staden genomför under år 2009.

Äldreförvaltningen har i samråd med stadsledningskontoret och Micasa fastigheter genomfört en inventering av servicehusens status. Fastighetsägaren Micasa fastigheter har därvid redovisat ett stort eftersatt underhåll bl.a. vad avser Rinkeby vård- och omsorgsboenden/servicehus. Fastigheten har exempelvis behov av stambyte. Med anledning av att nämndhuset i Rinkeby tomställts, då förvaltningen flyttat till nya lokaler i Kista, har förslag framlagts om att främst Rinkeby vård- och omsorgsboende flyttar till denna fastighet. Detta skulle innebära ett billigare alternativ än en ombyggnad av det nuvarande servicehuset, där nuvarande vård- och omsorgsboenden är inrymda. Ett behov av temporära lokaler för evakuering av de boende skulle även kunna undvikas. Flyttningen medför dock att servicehuslägenheter avvecklas, då dessa inte ryms i den nya fastigheten. Fastighetsäga-

ren Micasa genomför en projektering för att se över möjligheten att omstrukturera den nya fastigheten till funktionella boenden med heldygnsomsorg för äldre.

Inom stadsdelsområdet finns i nuläget en viss överkapacitet vad gäller plats med heldygnsomsorg. Hur valfriheten därtill i en förlängning kan komma att påverka balansen mellan tillgång och efterfrågan är mycket svårt att bedöma. Erfarenheten säger dock att många äldre väljer en bostad i sitt närområde, varför det är av vikt att det finns ett varierat utbud av boenden för äldre med god kvalitet inom regionen.

Behovet av platser med heldygnsomsorg skiljer sig åt mellan de stadsdelsområden som ingår i region Västerort. Bedömningen är dock att behovet som helhet och över tid i stor utsträckning bör kunna tillgodoses inom regionen genom köp av plats främst mellan de närliggande stadsdelsområdena. Någon säker behovsprognos är inte möjlig att ställa bl.a. med anledning av den enskildes möjlighet att kunna välja bostad utifrån valfrihetsmodellen.

Korttidsvård

Äldreförvaltningen framhåller i sitt tjänstutlåtande att behovet av korttidsvård ökar i takt med att allt fler äldre kommer att bo kvar i sitt ordinära boende. Genom att satsa på korttidsvård kan behov av permanentplats i vård- och omsorgsboende fördröjas eller till och med undvikas. Korttidsvård ska i första hand bedrivas på särskilda enheter och endast i undantagsfall inrymmas inom enheter för permanent boende. Enligt äldreförvaltningens mening bör behovet av korttidsvård i huvudsak tillgodoses inom den egna regionen. Istället för att genomföra resurskrävande ombyggnader i de boenden eller enheter som inte utgörs av fullvärdiga lägenheter, kan korttidsvård vara en alternativ verksamhet till permanentboende. I denna fråga bör staden ha en gemensam hållning gentemot Länsstyrelsen, enligt äldreförvaltningens mening.

Korttidsvård bör fylla såväl behovet av avlastning och växelvård som behovet av en tillfällig placering efter sjukhusvistelse då en fördjupad utredning av den enskildes framtida behov föreligger. I stadens budget för år 2009 slås fast att Fristads sjukhem successivt omstruktureras för annan verksamhet så snart behovet av heldygnsomsorgsplatser tillgodoses på annat sätt. Äldreförvaltningen föreslår att Fristads sjukhem successivt omvandlas till korttidsboende. Samtliga fyra stadsdelsförvaltningar som ingår i region Västerort ser positivt på att korttidsplatser för växelvård och avlastning för regionen samlas och förläggs till Fristads sjukhem.

Servicehus/seniorboende/trygghetsboende

Rinkeby servicehus inrymmer förutom servicehusboende även Rinkeby vård- och omsorgsboenden. Som ovan redovisats har fastighetsägaren Micasa fastigheter redovisat ett stort eftersatt underhåll vad avser fastigheten. Förslag föreligger om att flytta verksamheten till de lokaler stadsdelsförvaltningen lämnat i stadsdelen. Detta skulle innebära ett billigare alternativ än en ombyggnad av det nuvarande

servicehuset. Förslaget innebär dock att servicehuslägenheter måste avvecklas, då dessa inte ryms i den nya fastigheten. Förvaltningen bedömer att en viss avveckling av servicehuslägenheter är realistisk och nödvändig, då många äldre som bor i Rinkeby servicehus har få eller inga insatser och ett antal lägenheter därtill är tomställda. Äldre med behov av servicehuslägenhet kan erbjudas sådan i Kista servicehus, där också lediga lägenheter finns tillgängliga.

Enligt tidigare planering skulle tio lägenheter inom Akalla seniorboende avsättas för servicehusboende i takt med att lägenheter på ett härför avsett våningsplan tomställs. Någon efterfrågan av servicehusboende i Akalla har under åren inte uppkommit, varför förvaltningen har funnit att det inte föreligger ett behov av servicehuslägenheter i Akalla. Enligt förvaltningens bedömning kan stadsdelsområdets behov av servicehuslägenheter tillgodoses inom Kista servicehus.

Kista servicehus inrymmer förutom servicehuslägenheter också vård- och omsorgsboenden med olika inriktning. Inom stadsdelsområdet finns ett stort behov av att tillskapa funktionella boenden för äldre personer med psykiatrisk problematik. Förvaltningen planerar därför att ta tillvara tomställda lokaler inom Kista servicehus för att omstrukturera till sådana boenden. Vidare kan konstateras att det vid en eventuell avveckling av servicehuslägenheter i Rinkeby kommer att finnas ett behov av att servicehuslägenheter finns att tillgå i Kista servicehus. Inom en överskådlig framtid ser förvaltningen det därför inte som ett alternativ att delar av Kista servicehus, som äldreförvaltningen föreslår, byggs om till heldygnssomsorg, för att möta en eventuella ökad efterfrågan i regionen.

Förvaltningen är vidare positiv till äldreförvaltningens förslag om att nuvarande Rinkeby servicehus, efter nödvändiga reoveringar, omvandlas till seniorboende/trygghetsboende. I stadens budget för år 2009 har kommunfullmäktige medgivit Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd att fatta beslut om detta. Ett sådant beslut förutsätter att kommunfullmäktige först fastställt hur dessa mellanboendeformer ska definieras.

Utöver vad som ovan kommenterats ställer sig förvaltningen bakom de av äldreförvaltningen i ärendet i övrigt presenterade förslagen.
